

дають можливість визначати та простежити динаміку розвитку рухових здібностей, а також загального об'єму рідин організму в процесі лікувальної фізичної культури.

Використана методика "Флексі бар" значно зміцнила в молоді м'язеву систему без великого навантаження на хребетний стовп, здійснила корекцію постави при початкових її порушеннях.

Методика "Пілатес" позитивно впливає на організм студентів, віднесених до груп здоров'я. Зокрема, покращується осанка завдяки використанню музичного супроводу.

Отже, застосування даних методик викликає зацікавлення у студентів до занять фізичної культурою та позначається на зменшенні кількісного складу груп спеціального медичного відділення.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Беляк Ю. І.* Сучасні програми оздоровчого фітнесу / Ю. І. Беляк. – Івано-Франківськ : Імста. – 2005. – 56 с.

2. *Завидська Н.* Шляхи оптимізації фізкультурно-спортивної діяльності студентів вищих навчальних закладів / Н. Завидська, І. Ополонець // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я в сучасному суспільстві : зб. наук. праць / [за ред. А. В. Цюль]. – Луцьк, 2010. – № 2. – С. 50–54.

3. *Затилкін В. В.* Вивчення впливу занять з фізичного виховання на прискорення процесу адаптації першокурсників до умов ВНЗ / В. В. Затилкін // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: зб. наук. праць / [за ред. С. С. Єрмакова]. – Х., 2003. – № 14. – С. 42–48.

4. *Зеленюк О. В.* Сучасна концепція вищої освіти та її екстраполяція у методологію фізичного виховання студентської молоді / Зеленюк О. В., Бикова А. В., Тюркіна Л. Л. // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. – Чернігів. – Вип. 55. – Т. 1. – 2008. – С. 45–48.

5. *Круцевич Т. Ю.* Теорія і методика фізичного виховання / Т. Ю. Круцевич. – К. : Олімпійська література, 2008. – Т. 2. – 368 с.

6. *Стасюк Р. М.* Проблеми та шляхи підвищення ефективності фізичного виховання ВНЗ / Стасюк Р. М., Востоцкая І. Ф., Осипова І. Л. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: зб. наук. праць / [за ред. С. С. Єрмакова]. – Х., 2009. – № 3. – С. 146–149.

Стаття надійшла 16.04.2014 р.

УДК 37.014.544.4

Ірина ЛАПШИНА

ВІРТУАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЯК ТЕХНОЛОГІЧНА ОСНОВА ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ МАЛОГО МІСТА

У статті розкриті сутність та методологічні можливості віртуального освітнього простору як технологічної основи інноваційної системи науково-методичної роботи в умовах малого міста на засадах досягнень сучасної педагогічної науки, андрагогіки, інноватики в загальній середній та післядипломній освіті.

Ключові слова: інновація, методична робота, віртуальний освітній простір, віртуальний університет.

И. Лапшина. Виртуальный педагогический университет как технологическая основа инновационной системы научно-методической работы в условиях малого города. В статье раскрыты сущность и методологические возможности виртуального образовательного пространства как технологической основы инновационной системы научно-методической работы в условиях малого города на основе достижений современной педагогической науки, андрагогики, инноватики в общем среднем и последипломном образовании.

Ключевые слова: инновация, методическая работа, виртуальное образовательное пространство, виртуальный университет.

I. Lapshina. Virtual educational university of technology as a basis of innovation scientific and methodical work in the small town. The article deals the nature and methodological possibilities of virtual educational space as the technological basis of scientific innovation system – methodical work in a small town on the basis of the achievements of modern pedagogy, andragogy, Innovations in general secondary and postgraduate education.

Keywords: innovation, methodical work, virtual educational environment, virtual university.

Мета: розкрити сутність та методологічні можливості віртуального освітнього простору як технологічної основи інноваційної системи науково-методичної роботи в умовах малого міста на засадах досягнень сучасної педагогічної науки, андрагогіки, інноватики в загальній середній та післядипломній освіті.

Постановка проблеми. На сучасно-

му етапі все очевиднішим стає те, що традиційна школа, орієнтована на передавання знань, умінь і навичок, не встигає за темпами їх нарощування, недостатньо розвиває здібності, необхідні її випускникам для того, щоб самовизначитися в інформатизованому світі, приймати обґрунтовані рішення щодо свого майбутнього, бути активними і мобільними суб'єктами на ринку праці. Подолання кризи сучасної освіти можливе завдяки інтенсивному реформуванню її відповідно до вимог часу, формуванню принципово нової системи загальної освіти, яка поступово виходитиме на новий рівень синтезу інновацій та найкращого в різних педагогічних концепціях минулого й сучасного, замінюватиме традиційні форми та методи викладання на інноваційні, визнаючи їх рівноцінність і взаємодоповнюваність.

Успішність упровадження інновацій в освітній процес, у першу чергу, залежить від готовності педагогічних працівників до інноваційної діяльності. Актуальною проблемою сьогодення є створення системи формування такої готовності.

Курси підвищення кваліфікації у си-

стемі післядипломної освіти проходять лише раз на п'ять років, більше зорієнтовані на відтворення змісту фахової підготовки педагога, мають можливість лише оглядового ознайомлення з інноваційними методиками. Традиційний підхід до методичної роботи в міжкурсовий період є багатоаспектний, епізодично супроводжується семінарами, інструктивно-методичними нарадами, а в сільській місцевості та малих містах поєднує педагогів різних навчальних дисциплін та профільних напрямів, що не дозволяє створити цілісної системи інноваційного розвитку вчителя. Нові вимоги, що ставить перед освітою суспільство, спонукають до пошуку таких форм діяльності з педагогом, які забезпечували б безперервність процесу його професійного зростання та освіти, готували до роботи в сучасних умовах відповідно до вимог часу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Інноваційна діяльність у системі освіти нормативно й законодавчо закріплена та регламентується Законами України.

Дослідженнями управління інноваційним розвитком навчального закладу займалися А. Абасов [1], С. Корольок [6], О. Мармаза [7], Л. Даниленко [9; 10] та інші.

Вивченню проблеми впровадження інновацій приділяють увагу вітчизняні та зарубіжні науковці: К. Ангеловські [2], В. Беспалько [3], Л. Буркова, Л. Даниленко [4], І. Дичківська, О. Козлова, Л. Машкіна, Л. Момот, І. Підласий [11], О. Попова, Н. Юсуфбекова та інші.

Актуальним напрямом інноваційного підходу до освітньої діяльності є аспекти інформатизації освіти та формування інформаційної культури викладачів, створення віртуальних освітніх середовищ. Використання інформаційних технологій в освіті висвітлені в працях вітчизняних та зарубіжних науковців, таких як В. Биков, В. Гриценко, Р. Гуревич, М. Жалдак, Б. Кваша, Г. Казлакова, Н. Морзе [8], Є. Полат [5], І. Роберт, Д. Рупняк, В. Шевченко та інших.

Виклад основного матеріалу. Невирішеною проблемою залишається організація методичної роботи в умовах малого міста та сільської місцевості через значну обмеженість педагогічних кадрів та віддаленість від наукових центрів.

Інноваційне навчання – це такий динамічний процес, який забезпечує включення емоційних сфер психіки того, хто навчається, активне функціонування його інтелектуальних і вольових сфер, сприяє формуванню стійкого інтересу до предмета, що веде до самоосвіти, та ак-

тивної, творчої, гармонійно розвинутої особистості. Дослідження показали, що інноваційні процеси – важливий шлях подолання формалізму в навчанні. Цільова, змістовна, методична (управлінська і мотиваційно-стимулююча) складові інноваційного навчання у єдності забезпечують повноцінний освітній процес, адекватний вимогам сучасності. Важливою умовою інноваційного навчання є підбір відповідних механізмів, технологій, методів та процесів, що забезпечують високу ефективність результатів навчальної діяльності. Усе це ставить високі вимоги перед педагогами щодо реалізації інноваційних підходів у навчально-виховному процесі.

Учитель, котрий здійснює процес інноваційного навчання, має сам бути психологічно, методологічно та технологічно готовим до такої форми роботи, володіти додатковими навичками управління учнівським колективом, прийомами мотивації, психологічного аналізу. Зрозуміло, що ця багатоаспектна підготовка не може повністю реалізовуватись ані під час курсів підвищення кваліфікації, ані під час традиційно організованого міжкурсового періоду.

Таким чином, підготовка педагогічних кадрів до реалізації навчально-пізнавальної діяльності при інноваційному навчанні має також відбуватись в інноваційних умовах, коли змінюється тип оволодіння знаннями, створюються відповідні умови включення тих, хто навчається, не просто в діяльність, а в діяльність творчу (творчу, самостійну), зумовлену:

- видом навчальної діяльності (спостереження і практична дія переважають над слуханням або супроводять його);
- логікою пізнавального процесу (індукція переважає над дедукцією);
- психологією пізнавального процесу (аналіз через синтез, асоціативний і евристичний механізми, зв'язок інтуїтивного й логічного);
- джерелом знання (опора на образ, наглядність).

Дуже важливо, щоб інноваційне підвищення кваліфікації педагогічних працівників забезпечувалося не застосуванням окремих способів навчання, а пов'язувалося з переглядом процесу набуття знань, розробкою нового стилю навчання.

Отже, для створення оптимальної системи методичної роботи, відповідно до сучасної системи, необхідний інноваційний підхід до навчання педагога, який займає в школі позицію лідера, але не домінуючу; виконуватиме функції режисера, а не розпорядника; відіграватиме роль не тільки організатора, але й співу-

часника такого навчального процесу, що будуватиметься на діалозі тих, хто навчається, з пізнавальною реальністю, іншими людьми.

З розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, зрозуміло, що інноваційне середовище для організації методичної роботи з педагогічними кадрами має бути засновано на активному залученні комп'ютерної техніки і систем мережевої обробки та передавання даних. Значні можливості для реалізації дидактичної складової методичного навчання сьогодні створюють хмарні технології. Розміщення змістовних матеріалів за цим методом дозволяє безлімітне їх поповнення, спрощену систему корекції, можливості створення спільних ресурсів та обміну досвідом, легкий цілодобовий доступ до навчальних матеріалів. Використовуючи такі підходи, ми можемо говорити про суттєве підвищення ефективності навчального процесу, розширення горизонтів у системі методичної роботи, перехід на новий якісний рівень підвищення кваліфікації педагогічних працівників, інтенсифікації та індивідуалізації навчальної діяльності.

Комп'ютерні технології змінюють характер взаємин між учасниками навчально-виховного процесу, дозволяють повніше реалізувати обмін інноваційними знахідками, взаємодію та взаємодопомогу, відкривають нові можливості для творчої самореалізації кожної особистості.

Процес адаптації педагогічних працівників до комп'ютерної форми реалізації методичної роботи може полягати у створенні віртуальних освітніх середовищ, які в доступній формі виконують роль порталів координації та кооперації очної і дистанційної форми навчання, акумулювання змістовних матеріалів, баз та банків знань, дозування навчальної діяльності з урахуванням здоров'язбереження, дотримання санітарних норм, забезпечення техніки безпеки.

Зазвичай інтерфейсом такого середовища обирають зрозумілий для педагогів сценарій віртуальної школи, віртуального університету, віртуальної педагогічної майстерні тощо.

Отже, підготовка педагогічних кадрів до здійснення їх професійної діяльності відповідно до вимог сучасності і за інноваційними методиками має сама бути інноваційною за змістом та формою, забезпечувати безперервність процесу навчання, мати потужну консалтингову систему, залишатись відкритою й доступною, опиратися на останні досягнення педагогічної науки та інформаційних технологій.

Науково-методичним центром уп-

равління освіти Енергодарської міської ради (директор – Букреева С. М.) було ініційовано експериментально-дослідницьку роботу за темою "Науково-методичний супровід інноваційних процесів в освітній системі малого міста". Науковим керівником експерименту стала завідувач кафедри менеджменту освіти та психології Комунального закладу "Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти" Запорізької обласної ради, проректор з науково-методичної роботи, кандидат педагогічних наук, доцент Ястребова Валентина Яківна. Мета створення інноваційної системи науково-методичної роботи в умовах малого міста на засадах досягнень сучасної педагогічної науки, андрагогіки, інноватики в загальній середній та післядипломній освіті – підвищення її якості в усіх типах закладів, розвиток інноваційної діяльності педагогічних кадрів у місті Енергодар.

Проблема інноваційного розвитку освітньої системи малого міста в програмі дослідницько-експериментальної роботи вирішувалася шляхом упровадження технології науково-методичного супроводу. В її основу покладено принципи демократизації та гуманізації, особистісно орієнтований підхід до опанування педагогічними кадрами інноваційної діяльності, сприяння вільному вибору індивідуального маршруту розвитку професійної компетентності та здійснення фахової діяльності.

У ході попереднього моніторингу було вивчено потреби соціокультурного середовища стосовно інноваційних перетворень в освіті, визначено рівень готовності педагогічних кадрів до впровадження інновацій, виявлено проблеми та протиріччя, актуалізовано цінності та концептуальні основи інноваційної діяльності педагогічних працівників освітніх закладів.

Дослідження підтвердило загальні тенденції: у здійсненні інноваційної діяльності є проблеми, інноваційний розвиток гальмується внаслідок неготовності багатьох педагогів та керівників до такої роботи. Учителі не завжди мають своєчасну інформацію про інновації, найсучасніші науково-методичні розробки, не володіють методами збереження та зміцнення здоров'я дітей саме під час застосування нових технологій. Потребує розв'язання проблема підготовки вчителя-новатора, який володіє проєктивним мисленням, перспективними педагогічними технологіями та має дефіцит знань щодо методик та інструментарію практичної реалізації. Виникають проблеми під час оцінювання діяльності навчаль-

ного закладу, педагога, досягнень учнів, технологій управління. Відсутні чіткі критерії оцінки якості експериментальної та інноваційної роботи. Часом за експеримент видають наспіх проведену роботу, коли неможливо оцінити її конкретні цілі та виділити більш-менш уточнений результат.

Однак умови малого міста ускладнюють залучення науковців до консультування та керівництва експериментальною діяльністю.

Для формування професійної компетентності керівних та педагогічних кадрів міста, мотивації до інноваційної діяльності методистами науково-методичного центру проведено низку заходів у рамках дослідницько-експериментальної діяльності за різними напрямками. Підвищенню рівня управлінської та методичної компетентностей керівних кадрів закладів освіти міста сприяли постійно діючі інноваційні форми роботи: школа резерву управлінських кадрів, школа заступника директора, школа керівника міського методичного об'єднання.

Результатом управлінського та педагогічного аудиту інновацій у загальній середній та післядипломній освіті педагогічних кадрів стало створення електронної бази даних інновацій, що використовуються в закладах міста. Проведена робота та накопичені багаточисельні методичні матеріали стимулювали творчу активність педагогів, бажання навчатися за інноваційними методиками, потребу перманентного консультування та обміну досвідом. Для вирішення зазначених питань 2012 року було створене віртуальне навчально-методичне середовище Віртуальний університет "Інноватика та інновації" (<http://webuniver.at.ua/>). Його керівництво здійснює навчально-методичний центр, що дозволяє організувати навчальну діяльність на діагностичній основі та одночасно відстежувати її результативність. Активність педагогів міста в межах університету відстежується за результатами статистики діяльності зареєстрованих користувачів.

Університет має два факультети. Відповідно до цього його діяльність спрямована на підвищення професійної компетентності керівних кадрів міста Енергодар, від яких залежить організація та координація інноваційної діяльності та педагогічних працівників як осіб, що безпосередньо впроваджують інноваційні методики в навчально-виховний процес. Навчання відбувається без відриву від основної роботи у зручний для людини час і є складовою міжкурсового періоду підвищення кваліфікації.

Основу науково-теоретичного ком-

понента розробленого середовища складає віртуальна бібліотека, що містить значну кількість підручників, посібників, методичних рекомендацій з питань застосування педагогічних інновацій.

Упорядкований навчальний процес здійснюється через власноруч розроблену систему дистанційного навчання. На відміну від дистанційних курсів підвищення кваліфікації, курси університету є короткотерміновими, вузько-спрямованими стосовно проблеми й необмеженими в темпах навчання.

Важливою складовою методичної роботи є налагодження системи оперативного інформування педагогів міста про інновації в освіті та підтримка комунікаційних процесів з означеного кола питань. Зазвичай така робота здійснюється під час семінарів, майстер-класів, виставок та презентацій. У віртуальному університеті ця діяльність реалізується через діяльність лабораторії педагогічних інновацій за трьома напрямками: методична скарбниця, салон педагогічних інновацій, майстер-клас.

Методична скарбниця містить навчально-методичні матеріали організації та супроводу інноваційної діяльності. У салоні педагогічних інновацій будь-хто з педагогів міста може популяризувати інноваційні ідеї, які він використовує у професійній роботі. У рубриці Майстер-клас подано педагогічний інноваційний досвід викладачів закладів та установ освіти міста Енергодар, які отримали високу оцінку в конкурсному відборі.

За результатами вдалих інноваційних проєктів у конференц-залі проходять інтернет-семінари та інтернет-конференції, а саме вебінари, відео- та постерні конференції, скайп-семінари та наради тощо. Участь у них не відволікає педагогів від основної роботи, сприяє вільному вибору педагогами та педагогічними колективами маршруту розвитку професійної компетентності та здійснення професійної діяльності щодо запровадження інновацій у професійній діяльності. До виступу в таких заходах можливо залучати провідних науковців-педагогів з різних регіонів України – авторів інноваційних теорій.

Зрозуміло, що під час практичної діяльності виникають певні питання щодо використання тої чи іншої методики. Важливою складовою Віртуального університету є консалтинговий пункт, через який педагогічні працівники можуть поспілкуватися з провідними вченими, керівництвом науково-методичного центру, методистами з різних напрямів.

Узагальнюючи зазначене вище, загальна схема методичної роботи у Вірту-

Рис. 1. Схема методичної роботи у Віртуальному університеті

альному університеті виглядає таким чином (рис. 1).

Висновки. Науково-методичним центром міста Енергодар у ході експериментальної роботи створена й апробується система науково-методичного супроводу інноваційних процесів, згідно з якою освітня система малого міста розглядається у взаємодії із зовнішнім середовищем. Основу інноваційного каналу зв'язку створеної системи складає віртуальне науково-методичне середовище, яке реалізовано у вигляді Віртуального університету "Інноватика та інновації". Отже, гармонійно поєднуються інноваційні педагогічні, управлінські та інформаційно-комунікаційні технології.

Система роботи методистів науково-методичного центру з педагогічними працівниками закладів освіти реалізується за очною, очно-дистанційною та дистанційною формами, що дозволяє раціонально використовувати вільний час педагогічних працівників, не відволікати від основної роботи та не переважувати.

Віртуальний університет став важливою організаційно-технологічною складовою створеної системи методичної роботи. Його електронні ресурси, що складаються з банку інноваційних методик, системи дистанційних курсів, електронної бібліотеки, постійно поповнюються та активно використовуються для спілкування, обміну й розповсюдження педагогічного досвіду та самопрезентації. Хмарні технології розміщення ресурсів дозволяють не тільки реалізувати швидкий доступ до них, а й забезпечити спільну діяльність з установами інших регіонів України. Так, сьогодні в межах інноваційного проекту Енерго-

дарський науково-методичний центр співпрацює з кафедрою педагогіки вищої школи Державного вищого навчального закладу "Університет менеджменту освіти" МОНУ, кафедрою менеджменту та освітніх інновацій Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, кафедрою менеджменту освіти та психології Комунального закладу "Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти" Запорізької обласної ради та іншими. На платформі університету наукові консультації дають такі відомі вчені, як доктор педагогічних наук, професор Єльнікова Галина Василівна, кандидат військових наук, доцент Шевченко Віктор Леонтійович, кандидат педагогічних наук, доцент Ястребова Валентина Яківна.

Віртуальний навчально-методичний простір Університету "Інноватика та інновації" став потужною платформою для науково-методичного консалтингу. Така форма організації сприяє забезпеченню безперервної освіти, підвищенню професійної компетентності педагогічних працівників відповідно до вимог сучасності.

Можливо, подальшим розвитком зазначеної вище системи науково-методичної роботи стане її реалізація через мультимедійні форми організації роботи, як он-лайн класи, відео-лекторії, інтернет-конференції та семінари.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абасов А. Інновації в системі управління гімназією / А. Абасов. – М. : Новая школа, 1997. – 31 с.
2. Ангеловски К. Учителя и инновации : кн. для учителя / К. Ангеловски:

пер. с макед. В. П. Диденко. – М. : Просвещение, 1991. – 159 с.

3. Беспалько В. Слагаемые педагогической технологии / В. Беспалько. – М. : Педагогика, 1999. – 190 с.

4. Даниленко Л. Управління інноваційною діяльністю в загальноосвітніх навчальних закладах : [монографія] / Л. Даниленко. – К. : Міленіум, 2004. – 358 с.

5. Інтернет в гуманитарном образовании / [под ред. Е. С. Полат]. – М. : Владос, 2001. – С. 169.

6. Королюк С. В. Модель розвитку управлінської культури керівника загальноосвітнього навчального закладу в системі післядипломної освіти / С. В. Королюк // Імідж сучасного педагога. – 2004. – № 10. – С. 10–13.

7. Мармаза О. І. Інноваційні підходи до управління навчальним закладом / О. І. Мармаза. – Х. : Основа, 2004. – 240 с.

8. Морзе Н. В. Моделі ефективного використання інформаційно-комунікаційних та дистанційних технологій навчання у вищому навчальному закладі / Н. Морзе, О. Глазунова [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: World Wide Web. URL <http://www.ime.edu.ua.net/em6/emg.html>.

9. Освітній менеджмент : навч. посіб. / [за ред. Л. Даниленко, Л. Карамушки]. – К. : Шкільний світ, 2003. – 400 с.

10. Оцінювання та вибір педагогічних інновацій: теоретико-прикладний аспект / [за ред. Л. І. Даниленко]. – К. : Логос, 2001. – 185 с.

11. Підласий І. Діагностика та експертиза педагогічних проєктів : навч. посіб. / І. Підласий. – К., 1998. – 343 с.

Стаття надійшла 3.05.2014 р.